

АНТИГЛОБАЛИЗМОТ АНДРАГОГИЈА НА УЛИЦАТА [Rudnicki]

Автор: Павел Рудницки – Полска (2004)

Превод од англиски: м-р Д. Апасиев (2012)

ABSTRACT

Автор на овој есеј е младиот полски истражувач Павел Рудницки (Paweł Rudnicki). Изворно, текстот е напишан во 2004 година, а „андрагогијата“ се однесува на т.н. воспитување / образование на возрасните кое е надвор од официјалните, традиционални школски системи.

Антиглобализам [VS „АНТИГЛОБАЛИЗАЦИЈА“]

Досега се напишани многу статии во врска со проблемот дали **антагонистите на глобализацијата** се нарекуваат *алтер-* или *анти-*глобалисти. Исто така, многумина автори, за нив пишуваат или како луѓе кои рушат сè што ќе им се најде на патот или, пак, како за интелектуални битија кои користат зборови и дела да се борат против светската комерцијализација. Поради сево ова, јас одлучив да не ги разработувам најексплоатираниите проблеми поврзани со оваа тема, туку да видам кое од овие големи социјални движења - како што, впрочем, се и разните форми на противниците на глобализмот - води било каква грижа за едукативните вредности. Со намера да не западнам во т.н. политичка коректност или, пак, можеби да се заштитам себеси токму поради нејзиното отсуство – јас се одлучив, наизменично, да ги користам обата термина: *алтерглобалисти* и *антиглобалисти*, имајќи на ум дека, во исто време, со тоа ќе терам инает со официјалните термини. Секој од нас, всушност, го креира значењето на овие зборови по свое [негово/нејзино] и има партикуларен пристап за тоа што точно означуваат споменативе зборови. (Ако некој сè уште мисли дека оваа моја претпазливост ќе биде штетна, јас сум подготвен да полемизирам со него и да ја објаснам етимологијата и контекстот на префиксите алтер- и анти-...).

Додека пребарував што всушност е **глобализацијата**, јас најдов на многубројни различни дефиниции кои се обидуваат да ги нагласат *емоционални-*

те импликации на овој збор. Нешто, од самиот почеток, се обидувахе да го дефинира овој феномен само како добар или само како лош!? Признавам дека не најдов на мислења за ова збивање од аспектот за кој бев заинтересиран – туку тие, поприлично, се однесуваа на механизмот кој ја чини неговата суштина и сè уште ја креира глобализацијата. Па, нешто што ја создава глобализацијата – не може и да суди за неа! Публицистот на *Gazeta Wyborcza* – г. Витолд Гадомски (Witold Gadowski) забележува дека глобализацијата има две главни каузи:

...Најпрво, политичка трансформација на светот и рушење на тоталитарните и авторитарните режими кои го блокираат слободниот проток на информации. Второ, технички иновации кои ќе овозможат побрза комуникација.¹

Тешко е да не се согласиме со оваа теза – новите технологии, комбинирани со промените во геополитичката структура, создаваат ситуација која што, само дузина години претходно, ќе беше оценета како политичка фикција. Но, како и да е, овој глобален свет не се престори во идилична оаза – па се појавија движења кои почнаа да ги покажуваат и неговите дефекти.

Алтерглобалистите, преку развојот на своите активности, го посочуваат распакувањето на [концептот за] т.н. **глобално село**. Имено, Новиот свет, кадешто комунизмот и нацизмот беа заменети со демократија и слободен пазар, требаше да биде среќно место за живеење но, повторно, се случи да биде поинаку. Па, се појавија многу расправи околу прашањето: *Која беше подобра идеја за аранжирање на*

¹ W. Gadowski: *Koszmar na utopia antyglobalizmu*; gazeta.pl – пристап на 23.IV.2004.

светот? – дали онаа на владите, меѓународните организации и глобалните [мултинационални] корпорации или, можеби, онаа на луѓето концентрирани околу анти- и алтер- глобалистичките општествени движења?

Луѓето кои се нарекуваат *антиглобалисти*, заеднички (преку многу различни фактори, како на пример: разни политички погледи, образовни системи, преокупации, религии и сл.) – креираат профил којшто, нормално, би бил својствен за одреден човек како индивидуа. Тие се рефлексја на информационото општество и на политичко-економскиот систем. Антиглобализмот, всушност, нема само едно лице – како што е случајот со глобализмот! Тој не е сосема компактен, но и понатаму е мошне добро организиран – користејќи ги токму глобалните комуникации. Интернетот е информационото поле кое им е достапно, на најдобар начин, да се информираат во врска со различните точки на нивните погледи, програми и активности кои, пак, конечно, како резултат на нивните акции, би биле прикажани на телевизија или во печатот – се разбира, дури и само тогаш кога тие ќе станат деструктивни и доволно драстични.

АЛТЕР-ЕДУКАЦИЈА

Едукативните ролји на антиглобализмот може да се разгледуваат во рамки на различни перспективи, но јас решив да земам предвид два директно поврзани проблема: информациониот аспект на антиглобалистичкото движење и проблемот на **неформалното образование**. Медиумите претставуваат огромна сфера на информациони

активности. Алтерглобалистите ги употребуваат модерните начини на комуникација и новите форми на општење со цел да ги информираат потенцијалните реципиенти за нивните постулати, планови и програми. Тие имаат свои верзии на настаните кои се прикажуваат на „мејнстрим“ медиумите. Речиси пред половина век McLuhan изјави дека:

...Ние почнуваме да сфаќаме дека новите медиуми не се само механички направи кои нè го поедноставуваат создавањето на 'свет од илузии', туку тие - исто така - се и 'нови јазици' кои нам нè даваат исклучителни начини на изразување.²

Притоа тој не ни знаеше дека Internet ќе биде широко прифатен и ќе ги замени традиционалните издавачи и радиодифузери и дека, за прв пат во историјата, припадниците на овие „движења на отпорот“ ќе имаат бојно поле за изразување на своите погледи на глобалната мрежа. И иако кругот на примачи е ограничен - не толку поради непристапност кон мрежата (која, на пример, се надмина со феноменот „интернет кафе“), туку поради [не]спремноста за добивање на вакво знаење - сепак, цензурата на интернет е далеку помала (да не заборавиме дека има многу повеќе понудени изданија на Интернет, отколку што има жители во Централна и Источна Европа).

Информациите достапни на web ги има на речиси сите јазици но, сепак, лидер е т.н. *глобален англиски* – којшто, во извесна смисла, е и официјалниот јазик на интернет. **Антиглобалистичките портали** се претежно информативни, идеолошки, политички и кул-

² E. McLuhan, F. Zingrone [red.]: *Marshall McLuhan - Wybór tekstów*, Zysk i S-ka; Poznań, 2001; p. 390.

турни – тие се фокусираат на нешта за кои издавачите [и уредништвата] мислат дека се занимливи. Веб-страниците на интернет се совршено место за размена на погледи и за развивање на дискусии. Има глобални веб-страници (како, на пример, indymedia.org – Independent Media Centre) и нивни локални верзии (на пример, pl.indymedia.org – Independent Media Centre Poland); а, исто така, и национални веб-страници (пример - poprostu.pl или recykling.uni.wroc.pl [или www.mahatma.mk]). Професионално направените глобални портали имаат поставено линкови од различни категории и интереси и нудат достапност на неколку јазици кои можете да ги изберете, а суштинското е тоа што нудат интернет журнари, публикации, информации во врска со случувањата и хепенингите, фото и видео репортажи, како и текстови на различни групи активисти кои се поврзани во глобалното протестно движење. Националните портали, исто така, се разликуваат еден од друг по содржините кои ги нудат, а кои се од различни подрачја. Независно од мејнстрим медиумите и локалните вести тука, исто така, ќе најдете важни публикации за феминизмот, војната во Ирак, економијата, човековите права, културата и сл. Тие обработуваат различни аспекти од животот и го користат веб просторот како арена за објавување на своите ставови.

Поради севе ова, тие се демократски медиуми и со нивна помош личните мислења и погледи можат да бидат пренесени до читателите. Тоа е скоро идеална имитација на Хабермасовата теорија за делиберативна демократија во комуникацијата, кон која се додава и желба за „политичка дискусија и критериуми за цивилен, самоуправу-

вачки и неформален дискурс“³ – а, во овој конкретен случај, и жед за многу други антиглобалистички идеи и вести. Ова е мошне специфична формулација за практичното знаење, која се појавува во форма на „практична ориентација која е спротивна на т.н. теоретско знаење... Тоа не е знаење за светот, туку знаење за тоа како да дејствуваме во светот“.⁴

Ова непобитно нѝ докажува како **неформалното интернет образование** станува основен извор на информации во нашето опкружување, во рамки на алтернативното гледиште на фактите – кое, пак, е многу важен начин на доаѓање до информации, далеку поразличен од она што ние можеме да го најдеме на CNN, BBC или на било кој друг регионален радиодифузен сервис. И уште повеќе, тука имаме база на едно *социјално движење* кое може да се опсервира дури и без одржување на формални средби и состаноци – како што е, на пример, случајот со Светскиот економски форум [во Давос] кадешто, без присуството и влијанието на гунгулата медиуми, може на мошне сериозен начин да се организираат конференции и семинари. Учесниците во антиглобалистичкото движење ја потврдуваат Тофлеровата теза која вели дека „ние живееме во момент кадешто целата структура која досега го влечеше светот е подложна на распаѓање“.⁵ Интернетот го скрши монополот на контрола на масовните ме-

³ T. Buksiński [w]: *Spółeczeństwo informatyczne i komunikacyjne*. Z. Blok [red.]: *Spółeczne problemy globalizacji*; Wydawnictwo naukowe UAM; Poznań, 2001; 47.

⁴ M. Malewski: *Teorie andragogiczne*; Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego; Wrocław, 1998; 120.

⁵ A. Toffler: *Zmiana władzy*; Zysk i S-ka; Poznań, 2003; 22.

диуми, кој го имаа властите; а луѓето го скршија монополот на радиодифузери-те [преку т.н. алтернативни медиуми и социјални мрежи]. Сега, не само што тие самите станаа „радиодифузери“ туку, исто така, тие истовремено стануваат и приматели на пораки кои се ослободени од политичка коректност и кои не поминале низ државните филтри.

Комуникацијата која се одвива преку Интернет и преку другите високо-технолошки форми дефинитивно е ефикасна. Но, таа сè уште бара прилично финансиски издатоци – кои, доста често, се сериозен проблем за антиглобалистичките медиуми и, што е уште позначајно, за самите приматели. Ако го погледнеме полското искуство со достапноста на Интернет *vis-à-vis* цената на чинење – може да заклучиме дека е доста неверојатно како луѓето кои се надвор од кругот на учениците и студентите би стигнале до понудените антиглобалистички информации. Токму тука, економскиот фактор кој толку често е споменуван од страна на алтерглобалистите, може да се види во многу прозаичен облик. Тоа секако не е единствената, но сигурно е мошне важна причина зошто „шокирачката моќ“ на погледите на антагонистите на глобализацијата сè уште е млитава.

ХУМАНИСТИЧКА КРИТИКА

Досега ги разгледувавме начините на кои поддржувачите на антиглобализмот ги популаризираат своите погледи, а сега би сакал да се задржиме на нивниот однос кон **образовните модели за возрасните**. Тука, базирајќи се првенствено на онаа поделба којашто ја дава проф. Малевски (Malewski), ние ќе разгледаме малку

поинаква поделба – заснована на различните едукативни модели: технолошки, хуманистички и критички!

а) Првиот од нив се однесува на традиционалните форми на едукација во рамки на формалните институции. Овој модел, главно не ги интересира алтерглобалистите бидејќи е закостен во еден институционален скелет и не им остава простор за субјективен пристап на студентите – кои, пак, мораат да го прифатат знаењето кое им се сервира со догматска ревност, без никаква сенка на сомнеж. Антиглобалистичкиот начин на работа е комплетно различен од овој [т.н. *технолошки модел*], но има допирни точки со останатите споменати модели.

б) Таканаречениот *хуманистички модел* функционира преку поддршка на најсвесните индивидуи кои сакаат да се самореализираат преку знаењето – што, пак, го олеснува проблемот. Во вака поставената едукација учителот е партнер и „програмата за учење која е наменета за возрасни слушатели со учество и помош од страна на учител/предавач, постанува взаемно разбирлив проект за сите учесници“.⁶ Додека ги разгледуваме активностите преземени од страна на противниците на глобализацијата, тешко е да се одбраниме од впечатокот дека овој [втор] начин на учење е близок до нив. Ако само помислиме на импактот кој, во рамки на антиглобалистичкото движење, го имаа книгите на Наоми Клајн (Naomi Klein) - *No Logo* и на Јозеф Стиглиц (Joseph Stiglitz) – *Глобализаци-*

⁶ M. Malewski: *Modele pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi*; Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja 1 (09)/2000; Wydawnictwo DSW; Wrocław, 2000; 52.

ја, ќе ја увидиме присутноста на елементи од споменатите едукативни форми. Овие книги станаа референтни бидејќи ги акцентираа формите на активности кои треба да се преземат – но, тие не им беа наложени на антиглобалистите, туку тоа беше спонтан чин, заснован на препирката меѓу термините употребени од авторите... Ова ги тера антиглобалистите да коментираат и да ги претставуваат нивните сопствени поенти и гледишта за плуразлимот на ставовите и „безличните“ учители, за авторите на книгите и непознатите приматели на нивните пораки, за антиглобалистичкото движење итн. Нам тука нѝ се случува ситуација на „одрекување од учителот“.⁷ Значи, сега нема потреба оној кој нè учи да биде олицетворен во конкретна личност. Всушност, самите текстови ја преземаат функцијата на учител – кој сака, чита и учи! Тука нема простор за присуство на било каква форма на притисок, бидејќи движењето се бори против него – независно. Како што можеме да видиме, ова навистина е едноставно и ефикасно решение, и може да се прифати фактот дека ова движење станува сè попопуларно и релативно силно, особено меѓу младите.

в) Додека ја опсервираме оваа разноликост на антиглобалистичкото движење - политичка, субкултурна и културолошка - ние можеме да заклучиме дека *критичкиот модел* на едукација е, исто така, прикладен, доколку сакаме да се осврнеме и да го компарираме она што е специфично за овие протестни движења. Почетната точка би биле „угнетувачките услови за живот“,⁸ личните [права и] слободи, ка-

ко и животните искуства на луѓето инволвирани во ваков начин на учење. Улогата на учителот, во основа, се сведува на позиција на модератор којшто не само што ја контролира дискусијата или, пак, начините на мислење – туку, првенствено, тој сугерира различни полиња за расправа, и тоа преку најразлични креативни форми и методи. Како и да е тој, за да не се наметнува, не оди толку длабоко во проблемите – бидејќи тоа би можело да го искриви трансферот до ученикот. Поради ова, доколку ние би прифатиле дека партиципанти во антиглобалистичкото движење се оние кои учат следејќи го курсот на преземање [директни] акции поврзани со движењето – ние би требало да заклучиме и дека нивни „учители“ се националните влади и интернационалните организации!? Секако дека описот на ваквиот тип „учител“, во светло на овој трет едукативен модел, е со едната нога во технолошкиот [прв] модел, а со другата стои близу до критичкиот. Оти тешко е за државата да го смени овој постоечки начин на дијалог со општеството и да се откаже од „директорскиот монопол“, којшто постои во секоја држава – отсекогаш!

Долната [црвена] линија е во тоа што владите, како никогаш досега, имаат проблем со **разбирањето на граѓаните!** Поделбите во минатото беа прилично едноставни: работништво, интелигенција, селанство – на Исток; и средна класа и сè што е над неа – на Запад. Но, денес, оваа поделба не е веќе валидна. Алтерглобализмот одбива елитни општества; а понатаму - во вториот или третиот бран - тој би барал друга форма на организација, која ќе ја

⁷ *Ibid.*; pp. 53.

⁸ *Ibidem*; pp. 58 (table).

раскринка толкуприсутната зависност во денешниот свет.

Од друга страна, ако се навратиме на студентите, ќе увидиме дека различните антиглобалистички организации се составени од анархисти, преку социјалисти, па сè до „зелени“ – што, пак, нѝ укажува на тоа дека искуствата на алтерглобалистите претставуваат цел спектрум на идеологии, кои се прилично широки, слободни и разновидни. „Учителот“ кој би ги оценувал сите овие „студенти“ низ призмата на едно мерило нема да биде во можност да комуницира со нив! Не постои магичен клуч благодарение на кој учителот ќе може да општи со студентите.

Антиглобализмот допира и многу посуштински теми отколку финансиите... а високот од протестите полека стигнува до сè поширок и поширок круг на реципиенти:

Наспроти разликите, наспроти неможноста да се постигне согласност околу една општа платформа тука, во ова алтерглобалистичко движење – сепак, има нешто заедничко, благодарение на што толку различни луѓе се пронаоѓаат себеси и делуваат заедно. Ова е начин на мислење, поглед на свет и изнаоѓање нови форми на политичко изразување.⁹

Имајќи ги предвид едукативните модели во контекст на глобализмот, се создаваат интересни проблеми кои, генерално гледано, личат на едно сосем нереално сценарио (особено ако ги имаме предвид полските образовни услови). Се чини дека сè уште води технолошкиот модел и можните промени можат да се направат не толку преку владините инструменти, колку преку една екстензија на цивилното опш-

тество и преку активно учество на антиглобалистите кој веќе нѝ ги покажаа своите акции и, што е уште поважно, своите луѓе – за коишто постсоцијалистичкиот товар сè уште е баласт во една демократска држава. Па, се чини дека веќе нема потреба само да слушаме послушно, туку понекогаш има и можности да зборуваме слободно! А оваа визија не би требало да биде само „лебедова песна“.

ГЛОКАЛ

Надвор од активностите кои се од глобална природа - како, на пример, анти-самитските и останатите големи демонстрации - антиглобалистичкото движење сосем добро се снаоѓа и во **локалното окружување**. Сега би сакал накратко, како пример, да ви ги претставам карактеристиките на овој вид активности преземени од Wrocław. Многу различни видови случувања и акции беа популаризирани благодарение на тоа што, главно, беа преземени како конкретни случаи од страна на активистите на антиглобализациското движење – како, на пример, војната во Ирак, солидарноста со Палестинците или акцијата „Храна не бомби“, која што беше насочена кон прехранувањето на најсиромашните жители на големите градови. Внатре, во урбаните области, беа создадени различни типови на локални коалиции и на разновидни политички групи – како, на пример, „Антивоената коалиција на Вроклоу“ (Wrocław's Antiwar Coalition, скратено WAC) кои го покажаа својот приговор против воената интервенција во Ирак. Организирајќи демонстрации во самите градски центри, делејќи летоци и држејќи говори пред заинтересираната публика – овие активности

⁹ A. Domasławski: *Nie taki alterglobalizm straszny*, gazeta.pl – пристап 23.IV.2004.

станаа здрав и константен елемент на урбаниот живот. А уште позначајно е тоа што овие настани донесоа еден вид *култура на партиципативност* т.е. земање учество во овие активности, и тоа помеѓу луѓе од различна возраст – и, очигледно, овие напори носат несомнен плод, бидејќи бројот на учесниците во нив не престанува да се зголемува.

WAC е создадена од *алтернативни групи* кои делуваат внатре во градските области, и тоа оддвоено од групите кои го чинат т.н. „Активно општество“ (Active Society) и коишто првично ја креираа и популаризираа антиглобалистичката идеја [во Полска] – организирајќи т.н. антисамитска недела на информации, непосредно пред одржувањето на Европскиот економски самит (European Economic Summit) во Варшава. Главната намера на оваа акција, која беше популаризирана од неколку антиглобалистички групации, беше да ги известува граѓаните за овој настан, но на поразличен начин од оној на локалните [мејнстрим] медиуми; и, второ, да ја пробуди општествената сензитивност кај нив по повод контроверзната одлука на владата за полското воено присуство при интервенцијата во Ирак. Овие видови акции, по својата природа, се строго едукативни и се еден вид обид за докажување дека овде навистина постои, макар и само замислена, можност за едно поинакво општествено-политичко окружување, кое првенствено ќе се базира на слога-та помеѓу луѓето. „Резултатот од глобализацијата е фактот дека радикално се раширува подрачјето на релното и тоа го засега секого од нас – со што,

нашите акции мора да станат прикладни на дадените околности“.¹⁰

Антиглобалистите совршено добро го разбираат ова и акциите кои тие ги преземаат се одлично пополнување на пукнатината помеѓу доктринарните принципи на авторитетите и самоспособноста да се донесе одреден заклучок. Начините на дејствување, како и начините на трансферирање на информациите преку *алтерглобал-медиумите* воопшто не се наметливи и тие ги допираат само оние реципиенти кои тоа изречно го сакаат. Никој не ве присилува да земете учество во манифестациите, никој не ви наредува да ги читате брошурите и антиглобалистичките публикации – но, тешко е да се одбие впечатокот дека нивната аргументација, всушност, е извонредно логична, дури и доколку само го читате или слушате она што тие го говорат. „Мејнстрим“ пропагандата ги претставува антагонистите на глобализацијата како вагабонти кои сакаат само да ги демолираат градовите, да ги кршат и палат излозите, да ги срамнат со земја фабриките на Кока Кола или рестораните на МекДоналдс!?

Но, анализата на нивните текстови и веб-страници покажува нешто сосема друго. Опсервацијата на нивните активности внатре, во рамките на локалната заедница, јасно ни покажува дека токму *локалните заедници* се првиот линк за да можеме да го сфатиме светот – и, притоа, овој светоглед се базира на севкупно достапните информации, а не само врз оние кои се емитираат преку јавните радиодифузери. Моќта на локалното делување е обид да се

¹⁰ M. Ziłkowski: *Globalizacja a przemiany struktury społecznej we współczesnej Polsce* [w] & Z. Blok: *Społeczne problemy globalizacji*; Wydawnictwo Naukowe UAM; Poznań, 2001; 21.

стимулираат локалните заедници да делуваат на начин како што тоа беше сторено во Порто Алегре (Porto Alegre):¹¹ резултатот е супер-самоуправувачка локална заедница! Опсегот на локалните активности, повеќе или помалку, цели кон тоа да изгради менталитет на отворено општество – кое нема да чека „риби“ од хуманитарните организации, туку самото ќе си произведува „трски и јадици“ и самото ќе си биде резервоар од кој ќе ги лови рибите, а сето ова ќе биде создадено од тамошните луѓе во согласност со нивните потреби. „Богатството е глобално, сиромаштијата е локална“¹² – а јас, колку сè повеќе и повеќе ги анализирам различните текстови на алтерглобалистите, толку сум сè повеќе и повеќе убеден дека тие имаат искрена желба да го уништат поредокот кој продуцира олкава сиромаштија и мизерија. Отвореното писмо на Жак Курон (Jacek Kuroń),¹³ „До моите пријатели – алтерглобалисти“, нѝ открива еден величествен и неосквернет пристап кон политиката:

...Ние имаме неограничени можности и моќ за човечко производство, но и покрај тоа мизеријата и беззаконието сè уште растат!? Како што беше кажано – мнозинството од човештвото воопшто нема пристап до 'културата', што значи тие не ни мо-

жат да си ги искористат своите шанси. Ти си тој, мој драг пријателе, што може да го постигне она што денешните елити не можат – да создадеш нова концепција на социјална соработка, остварувајќи ги идеалите на слободата, еднаквоста и социјалната правда. Предизвикот на едукативната револуција стои пред тебе – ако ги отстраниме сите пречки од нашиот пат ќе бидеме во можност на секој жител на земјинава топка да му овозможиме пристап до културата.¹⁴ Ништо повеќе, ништо помалку!

АНДРАГОГИЈА НА УЛИЦАТА

Каква е андрагогијата што ја сакаат алтерглобалистите? Може ли да се каже дека таа доаѓа од **суштествувањето на улиците**? Според мое мислење – дефинитивно да! Таа е тотално доброволна и бесплатна активност. Таа е неформална и не може да биде сфатена ако ја спопикаме во рамките на универзитетите или академиите. Спонтанa и слободна – таа овозможува слушателот да добие знаење од било кој извор, употребувајќи било каков метод. Тука нема потреба од учители, но и тука има одреден вид на „ментори“ кои ги потенцираат начините како да се стекнете со знаењето – ама, сепак, тоа останува неформализирано. Дисциплините, исто така, имаат лабава методологија т.е. нема „алатки“ преку кои сè би ставиле во некаков си „правилен“ и шематизиран ред. Но, во исто време, јас имам и одредено анархо сфаќање – дека тие дисциплини се подеднакво потребни и важни, бидејќи не можам да замислам пои-

¹¹ Порто Алегре е култно место за антиглобалистите – од рангот на Сиетл. Тоа е град на југот од Бразил кадешто, во 2001-та, се одржа првиот Светски социјален форум, истовремено со Светскиот економски форум кој традиционално, секоја година, се одржува во Давос (Швајцарија). Овој паралелизам на настаните имаше за цел да ги обзнани ставовите на маргинализираните, кои немаат шанса да се слушнат во „елитниот Давос“ – заб. прев.

¹² Z. Bauman: *Globalizacja*; PIW, Warszawa; 2000; 89.

¹³ Курон (Jacek Jan Kuroń / 1934–2004) е поранешен полски министер за труд и активист за работнички права – заб. прев.

¹⁴ J. Kuroń: *List do przyjaciół antyglobalistów*; Warszawa, 2004 – преземено од: trybuna.com.pl (пристап на 27.IV.2004).

наков начин да се изведат сите овие активности.

Оваа автентичност и **чистота на акциите** преземени од антиглобалистичкото движење покажува дека повеќе нема потреба од окостување на идеите во некакви квази-институции – кои, секако, во еден „нормален“ редослед на нештата би биле креирани. Мошне е тешко да го замислиме т.н. академски начин на ширење на алтерглобалистичките погледи *vis-à-vis* нивната делотворност. Способноста да се делува во опсегот на прифатените форми, да се „злоупотребува“ Интернетот, како и фактот што правилата за членство сè уште не се строго воспоставени – сето ова го дава толкупосакуваното чувство на неизвалканост и на нов здив што, пак, недостасува во традиционалните образовни институции. Оти тие [припадниците на движењето] не се натпреваруваат еден со друг – онака како што тоа го прават авторите и „авторитетите“ во глобалната економска, политичка или едукативна теорија. Како и да е, делокругот на делување и активностите на овие групи – коишто во малограѓанските средини се препознатливи како „социјални аутсајдери“ – покажуваат дека учењето и едукацијата на *неконвенционален начин* (како што тоа го прават антиглобалистите) е, исто така, возможно и ефективно.

Андрагогојата во XXI-от век, според мојата маленкост како млад истражувач, мора да биде дел од акцијата на т.н. *улична философија* – во спротивно таа ќе остане само обична дисциплина која е достапна за луѓе кој градат и креираат ларпурлартизам! Таа мора да биде нешто повеќе од нов позитивизам со „глокален“ карактер. Наоѓајќи ги своите корени во локалните активности, таа успешно ги преминува регио-

налните рамки и започнува да води грижа за целиот свет. Според мое мислење, само овој начин на делување е во можност да создаде компактно глобално едукативно општество, бидејќи еднаквоста на можностите за образование и за самореализација, всушност го опфаќа имањето здрава способност за артикулација на потребите и предлозите. Начинот на делување на „новата андрагогија“ се темели на хуманистички и критички образовни модели, пропратени со проверливи методи на дејствување, кои лесно можат да се најдат во алтерглобалистичкото движење. Противниците на глобализмот ги знаат неговите слабости и пречки, коишто се суштински и потребни, и тие решија да им дадат *хумана димензија* на оние форми на организирање кои се во „конфликт“ со технолшко-кибернетичкиов свет заснован на пазар, профит и натпревар.

Конечно, сè се сведува на најбитното прашање: *Како да се делува*, како да се создаде нова образовна програма за возрасни? Многу од методите беа изелаборирани. Многу, пак, од институциите – во меѓувреме – се специјализираа за креирање на едукативни програми кои ќе бидат ефикасни и прикладни на потребите на пазарот. Но, во исто време, институционалното образование често е лимитирано со бариери кои се практично несовладливи за возрасните. Оттука, јас мислам дека формите и методите сугерирани и практикувани од страна на алтерглобалистите се многу атрактивни и тие, за да станат општоприфатливи, не бараат големи финансиски издатоци или инфраструктура. И доколку некој мисли дека нивната ефективност и достапност се сомнителни, јас би го советува, барем за

кратко, да погледне наоколу. Тој/таа секогаш ќе најде доказ за постоењето на алтерглобалистичките групи; овие групи, често, и не знаат дека со нивно-то реагирање против нешто – тие, всушност, исполнуваат и една *едука-тивна мисија*. Јас ценам дека ова е многу позитивна одлика на нивното делување – **„непланско образование“!**

Библиографија

1. Bauman Z., *Globalizacja*, PIW, Warszawa 2000.
2. Buksiński T., *Spółeczeństwo informatyczne i komunikacyjne*, [w] Blok Z., [red.] *Spółeczne problemy globalizacji*, Wydawnictwo naukowe UAM, Poznań 2001.
3. Domasławski A., *Nie taki alterglobalizm straszny*, gazeta.pl.
4. Gadomski W., *Koszmar na utopia antyglobalizmu*, gazeta.pl.
5. Kuroń J., *List do przyjaciół antyglobalistów*, Warszawa 2004, pobrano ze strony trybuna.com.pl.
6. Malewski M., *Modele pracy edukacyjnej z ludźmi dorosłymi*, Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja 1 (09)/2000, Wydawnictwo DSWE, Wrocław 2000.
7. Malewski M., *Teorie andragogiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1998.
8. McLuhan E., Zingrone F., [red.], Marshall McLuhan, *Wybór tekstów*, Zysk i S-ka, Poznań 2001.
9. Toffler A., *Zmiana władzy*, Zysk i S-ka, Poznań 2003.
10. Ziółkowski M., *Globalizacja a przemiany struktury społecznej we współczesnej Polsce*, [w] Blok Z., *Spółeczne problemy globalizacji*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2001.

Internet

- www.indymedia.org
- www.poland.indymedia.org
- www.poprosto.pl
- www.pl.indymedia.org
- www.trybuna.pl
- www.gazeta.pl
- www.recykling.uni.wroc.pl